

Zbirka DROBEN LIST



Vinko Šmajš

SKRITI DNEVNIK

Vinko Šmajš

SKRITI DNEVNIK

Velenje, december 2007

CIP - Kataloški zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna Knjižnica,
Ljubljana

821.163.6-31

ŠMAJS, Vinko

Skriti dnevnik / Vinko Šmajš. -
Velenje : Knjižnica, 2007. -
(Zbirka Droben list; 1)

ISBN 978-961-92287-0-8

236613632

Srečam jo tam, v veliki trgovini mesta, med odišavljene in barvnimi predmeti poželenja, med predbožičnim vrvežem, polnim tihih dosegljivih in nedosegljivih želja in hotenj.

Na policah so že vabile razglednice, voščila, knjige z velikimi, črnimi napisi in v skrivnosti večera so mežikale neonske luči.

Tam je stala ona. Ljubki ovalni obraz, z vencem črnih kratkih las, in očmi, ki so sevale mladostni, zeleni ogenj.

Kar tako se poigram z besedami in lovim njene oči in prebiram eteriko stekleničk.

- Ali lahko povonjam Gillet?

- Po britju?

- Da, prosim!

Pogled ulovi njeno belo roko, s tankimi prsti in vijoličastimi nohti. Omamni prhec diha med prsti.

- To bi vzel. Vzel zato, ker me spominjate na nekoga. Na vašo znanko. -

- Znanko? -

- Na tisto, ki ste jo dobro poznali. Prav tako z zelenimi očmi. Žarele so kot oglje. -

- Da, vem, za katero gre. Za Almiro. -

- Uganili ste. Odšla je v večnost, pred letom. -

Bil je tisti pozni rumeni jesenski dan. Takrat, ko se poslavlja polno življenje. Ko plešejo v hladnem vetru rjavozlati listi.

Takrat, ko čutiš, kako se podira za tabo vsa tista prelest odišavljenega maja, zrelih žit, in toplega poletja.

Dan slovesa ni bil nasmejan. Vsepovsod črne barve, po minljivosti dišeče rože in sveče. Kako trepeče srce! Pred menoj je žara, odeta v rdeče vence, in nad njo njena podoba. Pred žaro z njeno mladostno sliko. Z rahlim nasmehom temnih oči. Z gorenjem sveč in vonjem po smrečju in mahagoniju. Neskončna tišina. Leže ti v srce in dušo. Tišina, vesoljski utrip življenja. In nenadoma te zaboli ...

Žara - črnina, solze, trenutno spoznanje, ki umiva dušo. Almirin vonj mladosti, labirinti dogodkov, začaranih in odčaranih, v zadnjih trenutkih slovesa ... Ljudje, oblečeni v svečano črnino, prihajajo, pokropijo, se zamislijo in pred slovesom izrečejo kot v sanjah: »Iskreno sožalje!« Da, iskreno sožalje. Kot bi padla drobna kaplja na izsušeno zemljo ... Kot bi ... Sonce se izvije izza hriba, pogleda bakreno žaro, in se takoj zatem skrije.

Nad žaro - v prah si in pepel! - se nenadoma, v čudnem, krvavordečem ognju, izvije drobna knjiga. Ta postaja vse večja in večja, in na belih platnicah in straneh se izriše beseda stara: Dnevnik.

Dnevnik hčerke, ki ni zgorel v ognju. Ni se hotel odkriti.

Dnevnik Ane Frank.

Dnevnik Eda Kocbeka.

Dnevniki, tisoči, vsi polni neodkritih, skrivnih svetov, mračnih in sladkih, nezavedno potešenih, vstalih iz prvih svetov.

Dnevniki svetovnih piscev: Puškinovega Onjegina in dveh ljubezni.

Dnevnik Lasaresa, Argentina: Morelov izum.

In zopet izgineva dnevnik in zopet tone v rdeči sij večera.

Ljudje se v kačasti, dolgi vrsti, pomikajo v domu mrtvih. Žalostinke godbe in besede slovesa duhovnika in govornikov vabijo solze na oči.

Čustva planejo iz prsi in kričijo: »Ne, ne smeš še v zemljo, premlada si še, Almira! Premlada si!« Vrsta žalujočih se premika do jame. Zvonovi pojejo, žalostinke so žalobne vile in zemlja sprejme vase, kar je dala.

Dnevnik pa ni poromal na oni svet. Ostal je skrit očem. zaklenjen s tremi kamni. In tu se zgodba prav začinja ...

I.

Tistega dne, ko se je ona, Almira, lagodno sprehajala o hribu na Levi breg, kot srna, lahkotna, vilinsko lepa, obdana z zvonovi, ki so vabili k maši, k cerkvi, prav na vrhu. K prastari cerkvi, čeprav si je ta zgradila le en sam zvonik. Toda ubrano zvonjenje je bilo blagoslov za vernikova žebanja. Tako zelo jo je prevzel bronasti zven, da so koraki pospešili pot do svetišča. In nenadoma so se ustavili.

In zastal je tudi dih.

Njegove, Vančeve oči, so zagledale Almiro. Preskok isker v plamen. Vsa temno odeta, v temno krilo, temen plašč, temne, bujne lase in oči kot oglje.

Vančeve oči so se srečale z njenimi, pred arkadami svetišča.

- Le kdo si ti, ki si me očarala? -

- Da, ti vila! -

Molk, nič.

Pritrkavanje zvonov.

Da, nič.

Ne, Vančeve oči se niso mogle premagati in se niso mogle utrgati od njenih, kot oglje svetlečih se.

- Oprostite, le kdo ste vi? Saj mi ne boste zamerili! -

Takrat se je odprlo nebo, s soncem in blagim vetrom in jasnim nebom.

- Le kdo ste Vi?

Ni se mogla premagati. Stisnila je ustnice in zamižala. Toda čez nekaj trenutkov jo je, kot Evridiko, premagal nje-

gov žgoči pogled. Ni vzdržala. Ozrla se je. Kot bi pogledala v zrcalce in uzrla lastno ljubko podobo.

Rjave oči so gorele kot ogenj, ki vedno vabi, strašno vabi, usodno vabi.

Krog je bil sklenjen. Brez besed, brez namigovanj. Približala sta se drug drugemu in dih je bil čuteč in opojen.

- Vedel sem, in čutil sem te! Saj mi ne zameriš!

Veliki zvon poje in vabi. Za trenutek oklevata. Roka stisne roko in postavi se že pomikata v notranji blišč svetlišča, v valovanje orgelskih piščali. In dialog teče kot neustavljiva reka dalje.

»Marija, skož` življenje,

Marija, skož` življenje ...«

Kakšna, nezadržna sila življenja, usmerjena k boginji, Mariji, večni svetnici življenja ... Marija, skož` življe-nje ...

Tam je sedela, v rjavi hrastovi klopi, pod arkadami, in njene ustnice so pele: »Marija, skož` življenje, daj mi ga, objemi mi ga, Vanča, rjavookega, z dolgimi in črnimi, spuščeni lasmi!« Daj mi ga, Marija, ogenj mi je zanetil, neugasljiv! Marija, ohrani mi ga!«

In prav tisti trenutek so se ozrle njegove rjave oči in čutile njen ogenj.

Konec daritve je in vrata svetlišča so odprta. Verniki izstopajo. Med zadnjimi sta Vanč in Almira. Pogleda se ujameta. Dnevna svetloba se stopi z blagoslovljeno vodo, ki v kapljicah obriše njuni lici in sonce se radovedno smeje.

»Almira, počakaj! Almira!«

Ustavi se in vitke noge na visokih petah rahlo drgetajo.

»Ne, nočem!« de trmasto. »Moram domov!«

Vančeve roke jo zgrabijo v zapestju, trdo, jekleno.

»Almira, nikamor ne smeš, ne moreš, dokler mi ne objubiš!«

Zapestje je trdo kot granit in misel in čutenje sta trdna kot granit. V zapestju boli. Kako sladka je bolečina ...

»Vanč, kaj bi rad, kaj nameravaš?« Pred njima diha gozd temnih borovcev.

»Samo do tja, do tja te spremljam ...« Koraki so peli počasno melodijo do gozdnih tal. Minevali so brez besed. Prvi, visoki, zeleni borovci, so ju sprejeli medse. Na še bolj zeleni mah pod njima. In vsepovsod tišina. Za zbranost, za tiho srečo, za neomejeno sprostitev.

Brez besed.

In zgodilo se je pod temnim borom. Z dvema besedama: Vanč, Almira. Brez poudarjenega slačenja. Roki sta zadrželi. Ustnici sta se združili. V hrepenenju in burnosti trenutka.

Nič se ni ustavilo. Kot močan tok reke od vzhoda proti zahodu. Čutila sta divji ogenj in drget teles. In nezavedno sta se v njeni placenti združili jajčece in semenčica.

»Ne, Vanč!« krik iz globine teme.

»Ne, Vanč! ne smeva še. Ne smeva!«

Potem sta se telesi zravnali kot deski in ostali nepremični.

»Vanč, zdaj vem, zdaj čutim tvojo neugnano silo!«

»Čutiš? Ali veš, kako se ta sila imenuje?«

Še uro, dve, sta se dotikali njuni telesi, se božali in roke so drsele nežno po obrazu in očeh. Takrat je že zvonilo poldne ...

»Ježeš, Vanč, domov moram! Skoraj sem pozabila!«

Zravnalo se je njegovo visoko in tanko telo; njegova drobna glava, taka ptičja, se je umila v rjavih, okroglih očeh in gostih črnih laseh. Pogleda obeh sta bila zrcalna in svetla in čista.

»Vanč, domov moram!«

In že so stekle njene vitke noge po hribu navzdol in še vedno je njen zeleni pogled iskal njegove rjave oči, in vedno znova se ji je zdelo, da se je v njeno srce naselil sladek spomin, ki ne zbledi. Nikoli se ga ne bo mogla otresti. Pogled na drevo in veje, ki otresajo rjave liste. Ne, to ni življenje! Nikoli ne bo tako.

II.

Lahkotne stopinje so se hitro odmikale vrhu Levega brega. Kaj kmalu so bile v mestu ob reki. Mestu, vsak dan bolj hrumečemu, in zvečer odetemu v razkošje neonskih luči.

Prvi semafor, rdeč. Postoj! Težko čakaš! Zeleni semafor. Bežiš kot srna pred zasledovalci. Končno si v ulici, polni zelenja in cvetja, in približuješ se lastnemu domu.

Kako zagoneten občutek! Rjava ograja, vrtnice spijo, rododendrum stiska vijolične cvetove, okna molčijo. Doma si, tu, v mestu ob Reki, ukročeni reki. Almira se je pogreznila v domače, sladkobno vzdušje vonjav, domače ozke potke, in okna, za katerimi je ždela minute dolgo, in čakala prve snežinke.

Kljuka hrastovih, vežnih vrat, se je udala in domačnost bivajočega jo je zopet dočakala.

»Tako dolgo te ni, Almira. Saj vem, tam si bila pri tvojih! In tistem ...«

»Že zopet sumničiš! Vedno sumničiš ...«

Zunaj so plesale bele pahljače in zibale naravo v spanec.

Silvo, ozek, asteničen tip, drobne glave in redkih sivkastih brčic ter jeklenosivih oči, neprestano vrtajočih v Almirine ogljene, je ponovno pogledal skozi zasneženo okno, preko bele poljane, tja do Levega brega in zamomljajal: »Saj sem vedel, da te ne bo dolgo.«

In otroka, Peter in Milenca, sta dodala: »Saj te ni bilo tako dolgo, dolgo ...«

Notranjost Almire je trenutno vztrepetala kot prestrašen ptič in se hitro zbrala.

»Nisem mogla prej, doma sem bila in mami pomagala! Ne verjameš?«

Silvovo nizko čelo se je zgrbančilo. Oči so se zablistale in skozi bele zobe je siknilo: »Dovolj te imam. Vsako nedeljo Levi breg in cerkev in starši!«

Minute so prasketale skozi beli čas in v topli sobi s kaminom in težkimi, belimi zavesami, se je prituhnil molk. Beli molk, namočen v snežno ujmo mesta.

»Dobro, pa ne grem več, če se tako razburjaš. Potem boš tudi ti doma in žogo si kar izbriši iz glave.«

»Samo to mi še reci!« Roke z dolgimi in širokimi prsti so se stisnile v pest in zagrozile.

»Oči, ne, nikar ne, pusti mamó! Pusti jo!!« Silvov pogled je bil konica noža, oster, neizprosen.

III.

Njegove oči so preletele snežno odejo in iskale znano, ljubo igrišče, obdano z divjimi kostanji, in svetlikajočo se gladino velikega jezera.

Da, tam je, med njimi, rokometashi. Žoga pleše iz rok v roke in postaja bomba. Nenadoma siloviti šut in že je v nasprotnikovi mreži. Kak sijajen gol! Komaj nekaj metrov stran navija najstnica, petnajstnica.

»Silvo, bravo, daj! Silvo, potem se dobiva tu. Daj, še enkrat stresi mrežo!«

Najstnica Neža je kot opica čepela v veliki mreži in vedno znova lovila njegove oči. Neugnana, mladostna nimfomanka.

»Danes ga moram uloviti, prižeti, poljubiti!« Njene oči so ulovile vsak njegov gib, njegove spretno in mišičaste roke, njegovo suho, dolgo telo, ki se je vzbočilo kot lok in v trenutku spremenilo lego.

»Silvo, čestitam za tri gole!« Zgrabila ga je za roki in se mu kot mačka obesila okrog vratu. Skupno sta spila pločevinko piva, in premagovanje se je umaknilo kot pena natočenega vina. Zdivjala je mlada ljubezen čez plot in poljubi so do sladke onemoglosti omrežili oba.

»Silvo, saj mi ne zameriš! Tako rada te gledam, občudujem. Tako rada!« Med njene bele zobe se je zataknil njegov jezik in to vino sokov je bilo slajše od medice.

»Vse ostane med nama!«

»Ne, ne, ne, rada te imam, resnično!« Komaj se ji je iztrgal pred večerom, njeni vitki postavi in svetlim vihrajajočim lasem. Po ozki gazi je došel domov.

»Ah, saj res! Te vražje misli me obletavajo zdaj, v minutah dvomov.« Zamahnil je z roko Silvo, in iz kuhinje je že prihajal ropot posode. Ne, ne more tako naprej. Po dvojni poti. Po megleni in mrzli zimski noči. Pravzaprav mu je žal Almire in smrklje, ki ga vedno zalezuje na rokometnem igrišču. Žal mu je. Zato je odložil besedno orožje in se umaknil v lastno razdvojenost. In zdelo se mu je, da plahutanje velikih in belih pahljač in pogrnjena drevesa in bela narava pomirjajo njegovo razdivjano, neukročeno strast.

IV.

»Oči, še ne greš spat, oči, niso lepe snežinke?« Zdelo se je, da so otroške oči dobile vlažen lesk in se takoj zatem stopile z belo zimsko tišino.

»Oči, si za pravljico, tisto o Sneguljčici?« In že se mu je obesilo dekletce svetlih las in še bolj modrih oči, okoli pasu in ga ni izpustilo. Tako so se oklenile njene ročice visokega telesa, da so bile kot jekleni obroč.

»Oči, boš, daj no!«

Z mize, pokrite s čistim in belim satenastim prtom, je vabilo rdeče jabolko. Celotna soba je izparevala prijetno toploto, na velika okna pa je že zlezla tema. Kot bi čutilo to nedolžno bitje vihar. Vedno znova je posumil v njene nedeljske dopoldneve in praznike. Vedno znova se je zagrizla vanj divjost in toplota petnajstletnice in njene vabeče besede:

»Silvo, daj, še en gol! Silvo, poljubi me za slovo!« Občuti njen obraz s skuštranimi lasmi in črnimi, bliskajočimi se očmi, ki so ga spremljale povsod, tudi v to, toplo sobo, s kričanjem in moledovanjem otrok.

Njegov pogled je hotel predreti temno okno in uzreti Levi breg s cerkvico, in ozadje, poraščeno z borovci. Pa ni mogel ... Nekje znotraj ga je peklo kot žerjavica.

Še hip in njegov pogled se je obesil na Almirine oči. Pa le za trenutek, saj ga je ponovno speklo. Umaknil je pogled, odstranil žerjavico, se ozrl k drobni Milenci in mehanično nadaljeval: »Sedmero palčkov jo je obkrožilo, tako majhnih kot tale moj prst.«

»In potem, oči?«

»In potem!?« »Nekega dne jo je zvalila čarovnica, in zastrupila s prav takim, rdečim jabolkom ...« Kazalec na prtu. Široko so se v neverjetnosti odprle Milenine oči.

»Zastrupila« Kaj naj to pomeni, oči?«

»Če se zastrupiš, moraš umreti, Milenca!«

»Pa ni umrla, rešil jo je mlad kraljevič, lep in zlat ...«

»Dovolj imata! Saj vidiš, da že sanja.«

Pogleda sta se sporazumela in Silvove močne roke so jo prižele k sebi in jo odnesle v otroško sobo.

Rezek hlad je zavel. Njune oči so se ponovno srečale in umaknile. Kot reflektor, ki se sprehaja od igralca do igralke na odru in se nenadoma umakne. Slačenje teles in umivanje je bilo hitro. Francoska postelja je objela njuni telesi in ju pokrila. Luči so se umaknile. Telesi sta se spojili. Njegovi prsti so drseli k mednožju. Splavala sta v trenutno ekstazo. Prej, telesi, napeti kot lok, sta se v hipu sprostili. Sprostili v molk.

Potem se je sredi noči spet vžgala nagonska sila in spet sta se telesi spojili in spet dosegli slast.

Kratko noč sta okronala zjutraj, pred sončnim vzhodom, ki se je pozimi vedno bleščal kot rumeni dragulj. Njuna obraza sta se usmerila tja, proti oknu. Vzhod je bil tokrat mračen, komaj malo rumen. Bila je prava, zimska nedelja. Vsa belo bleščeča, s soncem. Od daleč je že pritrkavalo na Levem bregu.

»Me boš zapeljal do avtobusne postaje, Silvo?«

»Saj sem vedel. Že zopet siliš domov. Naj bo. Mene čaka trening na igrišču!«

In že je zagledal smrklijine razigrane oči in pod njimi njene drobne trde popke.

V.

Almira, kot vedno, hiti. Oblači se v črno kratko obleko. Naličenje jo še bolj spreminja v mestno princeso. Črne, goste lase, si zadaj splete v kito. Še beli, svileni šal okrog vratu, poljub otrokoma, in že zdrvita z Desnega brega v dolino, k postaji.

»Popoldne se vrnem, pridi pomel!«

Avtobus je bil natlačen potnikov. Komaj je vstopila in si našla mesto ob oknu. Opazila se je, kako ji rahlo drhtijo roke. Tiste roke z dolgimi in tankimi prsti in s težkim zlatom na sredincu. »Čemu drgetam? Kaj se dogaja v meni?«

Dva para svetlih očk se ji nasmihata. Samevata. Silvo pa sam okrog ribnika in potem na igrišče.

Ne, ne sme se prepustiti temu čutenju. Naprej mora, do ljubke, male cerkve. Do posode z blagoslovljeno vodo. Do arkade, ki polkrožno odpira pot v svetišče. Da, tu, pod arkado, se je zgodilo mladenki. »Vanč, zakaj si mi kot Amorjeva puščica predril srce. Le zakaj? Ne, ne morem brez tebe, ne morem, komaj čakam nedelje!« Prekrižala se je Almira in stopila v razsvetljeno cerkev, polno vitražnih oken, pozlačenih svetnikov in bučanja orgel. »Ne, ne smem več misliti na Vanča, Marija!« Orgle pa so bučale in se zlike s pevci.

Marija, skoz` življenje ...

Marija, skoz` življenje ... Vse v ritmičnem valovanju, z zlatimi svetniki in kristjani. Samo za trenutek se je utrgala

Vanču in otrokom in Silvu, in prosila za rešitev: »Ljuba Marija, pomagaj mi, pomagaj!«

Pravkar so zacingljali srebrni zvončki sredi cerkvene ladje. Pravkar je duhovnik v belem povzdignil hostijo. Grobna tišina pred velikim pričakovanjem. Almirine ustnice so se rahlo premikale. Z zenicami, zelenih oči, v hostijo. »Prosim Te, Bog, stopi iz hostije, približaj se mi. Usliši me! Vrni mi moj nekdanji mir ...«

Iz hostije se začrta veličastna podoba, vsa žareča, v svetlih tonih, in lebdi pred njenimi očmi. »Prosim, Te, Bog, vrni mi mir! Zdaj moram odmakniti razpotje: Levo in Desno, prosim Te!«

Drobna solza je zablestela v njenih očeh ob darovanju. Dva njena nedolžna otroka, in Silvo, in prvi Vanč. Vsi štirje, povezani v njen čustveni krog. Sedaj pa si je prvič želela, da v nabito, emocionalno sfero doživetega, vstopi tudi misel.

Srebrni zvonci so oznanili konec daritve. Zadnji evangelij prve postne nedelje prebran. Stoječi verniki so ponovili besede: *Ite, missa est!* (Pojdite, končano je!) V Almirinem srcu je zopet začelo divjati. Oči so se hitro sprehajale po vseh, temno in belo odetih postavah.

Končno. Tam, po stopnicah z orgelskega prostora, prihaja on, Vanč. Oči so se vklenile v njegov tilnik, s širokimi rameni. Samo trenutek, in že sta se ujela. Dobesedno ujela, priklenila drug na drugega! Sijaj njenih oči je prodril tako nenadno, kot sonce med goste veje in božal njego-ve, rjave, široko odprte, zanjo demonske oči. Orgle so še bučale, zunaj pa je hladno zavelo in škripal je sneg pod

nogami. Brez besed sta si stiskala roke in se gledala, zaljubljenca. Obšla sta množico, in se potopila v bližnji gozd, na zeleni mah. Brez besed, z darovanjem telesa telesu.

Vanč je nenadoma vstal. Čez mlado čelo se je zarisala prva brazda. Široke, lopataste roke, so še vedno oklepale njeno, odišavljeno telo.

»Almira, nekaj ti moram zaupati.« Pogled je splaval k veliki, mogočni kmetiji, z nizkimi hlevi, silosom in veliko, leseno verando do njegove hiše.

»Nekaj ti moram ...« Glas je ponovno zastal nekje globoko.

»Je kdo tvojih bolan? Na smrt?«

»Ne, ne, ne, Almira! Zašel sem ... Zanosila je z menoj tista, sosedova Anča, saj jo poznaš ...«

Njeno belo lice so oblile solze. »In jaz, in jaz, Vanč!«

Pošasten molk na beli zemlji in med zelenimi borovci ...

»Almira, verjemi, vseeno te imam rad!« Ponovno se zagrižejo njegove ustnice v njene rdeče, in velika roka poišče njeno napeto dojko, in jo liže, sesa bradavico, do onemoglosti.

»Almira, oprost, rad te imam. Resnično rad ...«

Ona pa vsa trda, s trdo bolečino pod srcem, bolečino, ki se pogreza vanjo kot sladko breme, ki potem tone v kalno in poplavno vodo. Bolečina jo razjeda in ta razjeda se dotika tudi njene, oplahnele dojke, ki je zdrsnila za modrc.

Skoraj brez besed sta se razstala in njuni koraki so bili hitrejši od zimske burje, kot bi hoteli izbrisati vse gorje, ki je na zelenem mahu omadeževalo njuno ljubezen.

Pred cerkvijo je že čakal beli BMW. Imenitna limuzina! Rahlo je pobožal Silvo v soncu svetlečo se površino spredaj, pregledoval vse okrasne letve, rdečkaste luči, čista stekla in široke gume, črne, in vse je v trenutkih čakanja objemal z očmi bolj kot otroke.

»Ti moja bela ljubica, zopet me boš popeljala v Dolino in jutri zopet na delo. Kako te bodo občudovali in božali s pogledi, nekateri pa ...«

»Kak imeniten vtis! Prihajaš domov in izza zaves sosedov že prežijo na belo lepoto: Tale Silvo, kak gospod! Kako si je hitro opomogel. Kak gospod ...«

In prav v teh trenutkih je dihnil v čakanje pesnika Janeza verz: »Doma pa kiso zelje melje ... Nedoločeno je zabrbotalo v želodcu.

Res je, odnose si gradiš tudi s hitrim konjičkom ...

Že se približuje Almira. Hitro stopica, vsa zasopla.

»Saj nisi dolgo čakal, kaj?«

Brez besed.

Brnenje motorja se je zajedlo v mehko zimsko tišino. Izgubljalo se je vanjo in postajalo skoraj neslišno. Hitro sta pridržala do doma. Otroci na cesti so radovedno ogledovali belo limuzino in zavesa hiš so se rahlo razmahnile in besede so spregovorile: »Eh, gospod Silvo gre! Kakšen gospod!«

Mimo njune hiše je prihajal mlad par. V trenutku, ko sta izstopila. Globoko sta se priklonila in spoštljiv nasmeh

je ožaril njuno lice: »Dober dan! Dober dan!« Pa še nekaj takih in podobnih, z očesom na beli limuzini. Povsod za oba. Dober dan!

Da le limuzina da ime sloveče, in da človek velja, kar kaže, ima, vozi. Silvo je zrasel za glavo više, in kdo ve, kako bi se počutil človek na kolesu ali v katri, če bi se srečala v isti sapi.

»Saj res! Poglej magistra. S takim znanjem si lahko danes vse zobe polomi, reva. Še poštenega kolesa nima.

»Saj je ves svet pijan, ponorel!

Kratek preblisk pred limuzino in pragom doma. Tako je tu in tam in marsikje. Toda - tako se spleča. Zunanji blišč je vreden več, kot tisto, kar se v loncu skriva. Kislo zelje, in krediti, in prepiri in in in ...

Še malo, in zdrvela bosta skozi industrijsko dolino na Desni breg. Oči obeh potnikov so bile obrnjene v njuno tiho, boleče kljuvanje srca. Že sta prešla Brezno in v ozadju se je leno vil proti jugu belkast dim, poln sladkih in strupenih plinov.

VI.

Vančeva kmetija je čepela na vrhu Levega brega kot orlovo gnezdo. Dan je prebujal živino in traktor se je premaknil na stezo, da bi zoral prvi sneg. Da bi odprl pot dolini.

Zimski dnevi so prehitro zašli in nova upanja so se porajala ob novoletnih praznikih. Kako tudi ne! Za Tri kralje je dan zopet daljši za petelinji kobal. V mrzel sneg, in sonce, ki se je bliskalo z žarki tako, da so pozlatili vso strmino od Vančevih, do doline, so stopali trije preroki.

Potrkali so na Vančeva vrata. Stara sta jim odprla. Odprta malha je vabila kolone in jajčka, in vse to je prerasla pesem: »Mi smo sveti trije kralji ...« Vino je pogrelo mrzle roke in besede so ponudile Vančevim zdravje in srečo in srečo in zdravje.

*

Odšli so koledniki. Nikoli ni razmišljal Vanč globlje o ženskah. Impulziven, usklajen z dozorevanjem. Na velikem gruntu so govorile le roke in delo, mamine in očetove.

»Potočnikov Ivan se je opekel«, je dejala nekega sončnega popoldneva, takoj po kosilu mama.

»Vzel jo je, ker se mu je stalno nastavljala. Po maši, na parni, kjer so kožuhali in plesali.«

»Saj jo je bilo vredno pogledati: dvignjene in polne prsi in košati lasje, ki so se obešali po hrbtu. In oči, iskre, ki so lahko zagorele v omamen ogenj, vsak trenutek.«

»In zvile moškega, kateregakoli, in ga navile okrog prstov ...«

»Eh, kaj vesta vidva, kakšen je danes svet. Zelo se je spremenil. Kaj naj čaka Ivan, in lovi dekleta. Danes vendar pravimo: »Fantje, bežite, dekleta gredo ...«

Nekaj se je zataknilo Vančevi mami, malce debelušni, a še vedno gladkopolti ženi. Požrla je slino, pogledala Vanču v rjave oči in dodala: »Veš, kakor si boš postlal, tako boš spal!«

Vančeve misli so pobegnile k sosedovi Anici, dekletu na dolgih nogah, napetih prsi, mehkega, okroglega lica in sivih oči, na katere so se spuščali v več manjših repkih gosti, in kot dozorevajoča koruza svetli lasje.

Eh, kaj, usoden je bil jesenski večer na kožuhanju. Na velikem lesenem podu marofa se je pri Vančevih zbrala pisana družčina trgačev, mladih in starih.

Vanč, gospodarjev sin, je razvozlaval zadnje, spete storže. Oko sosedove Anice ga je večkrat pogledalo in nasmeš napetih ustnic je vabil Vanča. Predenj je vrgla odlomljen, žareči storž. Takrat se je že oglasila frajtonerica, in takrat so njegove roke že objele in stisnile Aničino vitko telo.

»Dobro plešeš, Anča!«

Nič besed. Le njeno telo se je priželo še bolj trdno. Čutil je njeno bitje srca in dražil ga je njen pot.

»Vanč, zaplešiva tja, v temnejši kotichek podu.«

Kmalu sta se lahko skrila za velik kup kožuhovine. Ves pod je preveval vonj po zreli koruzi in dražil znojna telesa.

»Vanč, stisni me. Saj me imaš malo rad!«

Omahnila sta v kup rumenega perja in Vančevo burkanje krvi je otrdilo vse telo. Svet se je zavrtel na glavo. Misli so zamrle kot večerne ptice. Njeni topli nogi sta omamili Vanča in v tem, nezavednem čutenju, polnem strasti, si jo je vzel.

Sosedje so še ličkali koruzo, ko sta stopila iz zastrte teme in Luca, stara vešča iz vasi, je zganila bradico in skozi škrbaste zobe so zletele besede: »Jejtana, jejtana. Novi naš par!« Oči so se zabliskale kot kačji sik.

Vanč in Anica, drgetajočih nog, in komaj zbujenih misli, sta se hitro odločila za novi ples.

Od tistega večera dalje so bila vrata Aničine kamre vedno priprta.

Vanča je vsak večer znova, po opravljenih poslih, odgnala slepa sla, da, bila je žerjavica, v njeno posteljo, v njeno vlažno mednožje, k njenim napetim hribčkom, k njeni voljni gladki koži.

Velikokrat sta se razšla brez besed.

»Umiti se je treba«, si je velel Vanč, ko je stopal iz kamre.

Vanj se je tu in tam rahlo zadrta puščica mame: »Kakor si boš postlal ...«

»Moral bi vsaj malo razmišljati o lahkoživki, ki se mi je nastavila, kadar sem hotel ...«

»Poglej se v ogledalo, Vanč!« mu je nekaj prišepnilo. Tvoji so premislili korake. A ti? Kdo je Anica? Te ima dovolj rada? Poznaš genetsko sliko njenega rodu? Poznaš?

In že se je pred njim, visoko v luninem siju, prikazala zlata Mihaelova tehtnica.

»Saj res! Kot Julija in Lavra ... Prešeren. Kje sem? Zdaj sta na tehtnici dve ljubeči bitji: Anica in Almira.«

Ah, kako je zadrželo Almirino telo, ko je tistega zimskega dopoldneva dahnila: »Vanč, rada te imam!«

Aničine besede so gorele v sami strasti.

»Vanč, saj ne moreš biti sam. Ozri se v svet okoli sebe. Odloči se!« ga je vabila.

Stara dva sta polegla v svoji čumnati.

»No, saj nisem sam. Pa vendar ostanem doma.«

»Prižgi slike, oglej si svet in njegovo dihanje danes!«

Menja programe. Minute tečejo in se ustavijo ob seksu, tam nekje v severni Evropi.

»Ne morem se premagati, moram!« Glej skupinski seks. Otopel je in ponovno otrdel ob teh slikah.

In šesta božja zapoved: »Ne nečistuj!« se oglašča iz njegove rosne mladosti: »Ne nečistuj!« ti pravim, se je ponovno oglasilo.

Na slikah se je še vedno razkazovala oralna naslada v svetlih, dražečih se barvah.

»Ne, zakaj ne bi tudi nocoj k Anči? Čaka, čaka!«

»Ne bodi slabič, vsaj tokrat ne, Vanč!« se je oglašalo globoko v njem.

»Ne, ne morem, ne, ne, ne!«

In že so se zaprle duri in že so drseli koraki do priprtih Aničinih vrat. V odgrnjeno posteljo. K toplemu telesu. Takrat se je zgodilo ...

»Ej, Vanč, kar tako, brez vesti, tavaš po svetu. Zopet si poraženec«, se je ponovno oglasilo.

»Ne, nocoj še ne greš domov, Vanč. Jutri zgodaj, prosim.«

In še enkrat je pokrila odeja znojni telesi.

*

»Mama, odločil sem se. K hiši bomo dobili mlado. Saj jo poznate. Sosedovo Ančo. Pridna je in urna in ...«

»Ali jo imaš resnično rad? Ne pozabi: »Kakor si boš postlal, boš spal«, je besedovala mama.

Oče je pritresel na mizo v kuhinjo domačega vina in ga nalil, z zdravljico:

»Da bi šlo vse po sreči, da bi bila oba zdrava!« Žvenket kozarcev je oplaknil misel in zadušil tisto, bolečo, ki se je nenadoma zadrila kot trn v Vančevo srce.

Čez tri tedne so ju oklicali in v dveh dneh je potekla reka vina in sladkih besed.

Seveda se nista mogla izogniti na svatbi prastari šegi. Do polnoči prvega dneva svatovanja je Vančeva mama pripravila spalnico, preoblekla posteljo s snežno belima odejama in čistima rjuhama. Natančno ob udarcu polnočne ure sta se Vanč in Anča izmaknila veselim gostom, in se sprostila v zakonski postelji. Po temi in spolnosti je ostala bela rjuha še bolj deviška, in le kdo bi na njej iskal rdečih madežev ... Po tem se nedolžnost spozna.

Še malo in že se je mladi par zavrtel v najbolj divjem ritmu, ali kot bi pesnik dejal: »Kot bi ju nosil vihar ...« Tja do zgodnjega jutra, rumenega in najlepšega svita dneva.

»Čutim samo še tvoje noge in vidim tvoje, drugačne oči, Anča!«

»Kako drugačne, ne razumem ... Ali niso rdeče?«

»Na zdravje Tebi, mami in atu, in vsem svatom!« In vino je teklo, kot bi ga z gostim curkom nenehno ulival v globok škaf. Vrtil se Vanč, vrtil kot začaran, in vse se vrtil z njim: starši, Anča, gostje.

In glej ga šmenta, tam prihaja - Almira. Resen obraz, telo, odeto v črnino.

»Zato, bratje, pijmo ga!« bruha iz njega, njegova bolečina, razsvetljena cerkev, in zeleni mah pred hišo.

»Kako to boli!«

»Kaj boli? Vanč?«

Veseli godci in polka se še enkrat prikradejo v njune pete in pevkin glas, glas ljubkega dekleta: »Kadar boš na rajžo šel, pridi mi povedat ...« Pridi mi povedat, se je kot bolna misel motalo okrog njega. V tej svetlobi in kričeči barvni harmoniji, se je utrgalo v Vanču: »Pridi mi povedat!«

Nato ga je zagrnila tema in svatje so ga odnesli v spalnico.

VII.

Levi hrib - kakšna prelest! Pravkar ga je obsijalo junijsko sonce in kosci z bleščječimi kosami so se vračali z visečega travnika. Omamnost pokošenega sena se je mešala z grenkobo znoja, ki so ga izparevale prepotene srajce.

»Kosi kosa, dokler je rosa«, načenja misel Vanč.

»Rosa izpari, in kosa onemi«, doda sosedov Luka.

»Uf, kako je začelo peči, mi pa v prijetni senci ...« se nasmeji Miha.

In že je Anica pri koscih z jerbasom dobrin in vinom.

»Suši se, suši seno, brez grabelj!«

Kako si je Vanč vedno želel zanj najlepšega opravila. Travnik nad hišo, velik in strm, ga je dobesedno začaral. Začaralo ga je visoko in pisano cvetje, začarale so ga črne krtine, na kot obriti in veliki mizi.

Borovci so mejili na ta travnik.

»Tam, prav tam, se skriva zeleni mah in angelski obraz. Prav tam ...« Grablje so večkrat zastale in potem kot avtomat zopet odstirale mokro travo. Z borovcev zdrsiyo oči v Dolino, tja, kjer se dviguje visoki dim. Da, tam bi lahko bil, osem ur in odmor in zabava. Deklet. Kot bi odklenil molk, je Uroš, strojnik iz Doline, dejal:

»Prost si po dveh, na kavo v kavarno. Oviješ dekle, dve, okrog prsta, In bereš iz njenih oči: »Daj, dam, dam ... Kajne, Vanč, take so te stvari! Pivo in seks! Veš, rad prihajam k tebi v hrib. Saj veš, bili smo otroci in prevrnili smo vse senene kope ...« In zopet nasmeh.

Tihi premolk. Za mletje novih, vabljevih besed ...

»Vanč, kaj bi rad? Izmozgaš se na tej zemlji, do konca. Poglej soseda Miha! Petdeset jih ima, pa že usiha!«

»Kaj bi rad?«

»Takole med nama. Prodaj ta svet, vsaj kako njivo, in odidi v svet! Uživaj ga, polni ga! Saj poznaš: Carpe diem! Kako le moreš biti tako zatrapan v ves ta patriarhalni, kmečki svet! Pa zjutraj Anča, ponoči Anča, podnevi Anča! Prismoda, le kje je svet sprostitutve?«

Pet prstov mu pomoli pod nos.

»Vidiš, na vsakem prstu jih je pet. In disco, ples, polju-bi, lizanja, oralni seks. Si že kdaj slišal zanj, butec? Pusti ta svet. Stopi v šum Doline!«

Zlobno, zvito je zasijalo iz njegovih oči. V Vančevi bi-vanjskosti se je zavrtel film V vrtincu. Ne, ne bo ga potegnijo, čeprav mu vrag velikokrat piha na dušo, vražji Mefisto, z mesenim poželenjem. In: Carpe Diem! (Uživaj dan!)

»Uroš, ne boš me! Preveč imam rad vse to! Od borovcev do Doline. Preveč imam rad to, dišeče seno, žita in nji-ve. Uroš, tu vsepovsod, so rdeči cvetovi, žulji naših rok, in rok naših očetov, dedov in pradedov. Pustiva to, Uroš!«

In nenaden molk, kot oni sredi pokošene trave, mo-drine neba in sonca.

VIII.

Dva, trije temni oblaki so nenadoma pridrveli čez hrib, in sonce se je v trenutku skujalo. Potegnilo je močno, dvakrat, trikrat. Dolg, zlati blisk, je preparal nebo od Hriba do Doline. Prve močne kaplje so udarile lica. Zamolklo in kratko je zagrmelo.

»Križ božji, pohitimo! Ne v plaste, kar v kopice ga zgrnimo!! Že prihaja, glejte, belo zaveso.«

Kaplje so bile napol suho seno in bile potne obraze in kuštrale dolge lase grabljic. Nenadoma je urezalo. Nebo se je odprlo v ognjeni plašč. Zadišalo je po žveplu in osmojem senu. V trenutku je zagorelo nedaleč stran od grabljic in se nato zopet potuhnilo v gosti dim.

»Poglejte, v tisti stari hrast je treščilo in ga zažgalo ...«

»Vanč, bežimo, do kože nas je!«

»Anica, vzdržimo, samo malo še!«

»Sonce in nevihta, kopice in grom. Bomo zdržali!«

»Vanč, ves premočen si!« Dotaknile so se ga Aničine roke. On pa jih je v zadregi odmaknil. »Ne bodi otrok, saj bo skoraj konec.«

Še so plesale zlate iskre in še se je oglašalo pridušeno bobnenje. »Ko bi le vedela, kako divja v meni. Ona, z otrokom pod srcem, ona, ki me ima rada, jaz pa slabič. Noj v puščavskem pesku. Jaz - maska z dvema obrazoma. Ne, ne vzdržim več.«

Njegov pogled je splaval k razcepljenemu hrastu. Onemoglemu, podrtemu. Velike zelene roke so omahnile, obležale.

Njegova notranjost v nihajnem krogu: od čutnega do racionalnega. Do iskanja druge poti. Izginili so oblaki, modro nebo je postalo še bolj modro. Z zgrabljenega sena se vijejo dišeče meglice. Ozonska vitalnost je preplavila in prevzela vse stvarstvo na Hribu.

Ostalo je še nekaj, nekaj najlepšega: čudežna mavrica v sedmerih barvah. Razlivala je blagodejnost vzdušja in ga z dolgo angelsko roko delila vsemu živemu, hribom in dolinam. Dotaknila se je tudi Vančevega srca in novi žarek upanja je zagorel v mladem in razdvojenem srcu.

Sicer število sedem, po tisočletnem izročilu, prinaša srečo.

Zato sedmero meglic v Dantejevem Paradižu.

Zato sedmero dni v delčku našega življenja.

Zato sedmero dni za biblijsko ustvarjanje našega planeta.

In še sedmero, sedmero, sedmero srečnih let.

IX.

Almira je pravkar zapustila uradovanje. Otroka sta že čakala, lačna. Zavrtela se je ob štedilniku, in pečenjak, ves rumen, in posut s kristalnim prahom, je že vabil otroška usta.

Silva pa še ni.

»Saj res, ata je danes na treningu. Otroka, k mizi in jejta. Dober tek!« Miza je kmalu pospravljena. Otroka piše-ta domačo nalogo. Milenca je poiskala svojo Sneguljčico, Peter si je ogledal risanko.

»Tako, sedaj sem malo prosta. Lahko se ti zopet izpovem, moj dnevnik.« Zašelesteli so listi, in na dvajsetem je pričelo pero novo zgodbo. Po prvi, sedaj še druga, tista na zelenem mahu.

»Pišem, moj bog, da se odkrijem, popolnoma razgalim svoja čustva. Le kaj bi rekel Vanč, ko bi vedel, kako prvinsko ga imam rada? Saj se smem primerjati z Izoldo iz zgodbe Tristan in Izolda. Ali bo tudi za naju zadnja, črna zastava, plapolala na pol droga?

Ne, Vanč, res ne vem, kako se bo odigrala najina zgodba ...

Zaupam ti, dnevnik, danes 8. januarja. Otroka se še igrata. Jaz pa kot Izolda, čakam, čakam, in upam.

Vrata zaškripljejo. »Zapri ga hitro!« In že zdrsne pod zglavnik njene postelje.

X.

Na Vančevi kmetiji se je oglasil pust. Norčavih ust. Pisanih trakov. Spačenih mask, kraljičev in princes. Zamikalo je Almira. Pustni torek je. V službi so onemeli računalniki ob dvanajstih.

»Moram, danes moram domov, tja, v Levi breg, in k očetu na Poseko!«

Na mizi njene kuhinje je ostal le droben list s sporočilom: - Odhajam domov. Kmalu se vrnem. Almira -

Da, ravno prav je prišla. Med polpijane maske, med hrup frajtonarice, v dom, ki ga je obiskala davno, ko je še bila dekle.

Almira je bila vsa črna, s črno krinko, razdeljeno v črne čopke, ki so pokrivali belo naličen obraz in ga kontrastirale s češnjevimi ustnicami.

Vedno je na Levem bregu iskala samo eno. Tisto, nedosegljivo, kot sonce za oblaki. Ne, mora ga najti v tem, popoldanskem šumu. Mora. Da, prihaja iz kuhinje, omamljen kot večča ob luči. On je, Vanč. Oklene se ga, kot bi se bala, da prav sedaj pride ona druga.

Tra ra ra ra rara ...

Tesno se vda njeno telo ob Vančevem močnem ...

»In kdo si, nočna vila?«

»Ugani!« Odplešeta v najtemnejši kot hiše in njeni prsti stisnejo njegovo roko in pobožajo njegove ustnice.

»Aha, te že poznam. Dolgi, tanki prsti, in zlat prstan. Te že ...« Žena Anča, že dokaj nerodna, in okrogla, je kot veter pritekla, našemljena v grajskega biriča, in strgala Almirino krinko. Godec je obstal, pari so okameneli na svojih vrtečih se krogih.

Anča pa vsa zaripla:

»Pusti mojega dedca na miru, pusti! Saj imaš svojega!«

Segla je še z drugo roko in ji hotela strgati črno bluzo. Vanč jo je rahlo odrinil.

Almira pa z velikimi očmi, polnimi sramu in strahu, v beg. V dolino. Zdelo se ji je, da je vsa naga. Z mrzlico, ki je stresala njeno telo. Srce ji je še vedno divje razbijalo, čeprav se je že mračilo in so v njenem domu že gorele luči. Desni breg, in noč, in pust, in namaskirana Milenca in Peter.

Kakšna sreča, Silva pa še ni.

Almirino srce še vedno trepeče, joka, vpije.

Na poraženem plesišču je. Nevzdržna, nepremagljiva sila, lomi srce na dvoje. Bolečina, pritisk na vene in arterije, v tej neugnani aparaturi bitja, je tisto, je vse, je toliko, da bi se zapodila med drevesa in oblake in mesec, da bi vanje rjula kot besneči Orlando.

Res, že vidi luči v oknih, tako oddaljeno in zamegleno, kot svetilnik nad besnečim morjem.

XI.

»Dnevnik, odpri se! Nova, žalostna zgodba. Saj veš, hotela sem ga videti za vsako ceno. Sedaj vem, da je tisto res: Za bolezen so zdravila, za ljubezen jih pa ni ... Tako nesrečna sem nocej. Ob vsem se v meni nekaj dogaja. Samo za hip, pogledam se.«

In že stoji Almira v kopalnici, pred velikim ogledalom. Stoji in natančno opazuje dojki. In otipava napeto, rožnato meso. Joj, kaj je tu? Ob bradavici? Še ena, taka trda. Polne bojazni, zadrhtijo njene roke.

»Tudi to je drugo, žalostno sporočilo zate, dnevnik!« Hitro se zapreta platnici in dnevnik se skrije na staro mesto.

No, nocej kot da gori v Almirini notranjosti. »Moje otrdline.« Saj nenehno opozarja nanje njena prijateljica, medicinska sestra. In povrh še napet rožnati trebuh. Da se ni zgodilo na zelenem mahu, z Vančem. Moj Bog, dvojno gorje.

Sklenila je roke v tihi molitvi in prosila. Ji bo prizanesel On, jo bo razumel? Pa, saj ni nič, vse je nič. Človek in milijoni antropoloških let. Ne, ni res, nekaj vendar le ostaja od prahu. Energija, da energija in duhovnost. Nič se ne izgubi.

Stopila se je Almira z orgelskimi toni cerkve na Hribu in še bolj močno stisnila mlade roke. »Marija, prosim te, pomagaj mi sedaj, sedaj v stiski. Prosim Te!«

Ogledalo ji je pritrdilo in blede obraz, v otožnost povit, se je olajšal. Čas ne vpraša! Spremeni zimo v pomlad. Almirina okroglina je vse večja.

»Silvo«, de zjutraj pred službo, »si že kaj opazil?«

»Kaj neki?«

»Ponovno mi gre na bruhanje. Noseča sem..«

»Noseča? Saj sva pazila, upoštevala Gino-Knavsovo teorijo. Saj sva ... Ne, nemogoče!«

»Pa vendar je res!« podrhti njen glas.

»Ne, treh ne bova imela. Preveč stroškov in dela, pa oba v službi!« odvrne Silvo.

To jutro se je sonce potihoma prikradlo izza hriba in zarja je bila krvavo rdeča.

»Silvo, tako nerada spravim. Strah me je. Ne, Silvo!« se je izvilo iz nje proseče.

»Morava, to uredim jaz. Poznam žensko, ki spravlja. Jutri se odpeljem. Pohiteti morava. Koliko mesecev je že? Dva, ne štiri. Od tistega večera dalje ...«

»Da, štiri! Ne, nočem splava, Silvo! Tako se bojim ...« Iz njenih lepih oči je kanila solza. Solza iz zelenih oči na zeleni mah.

»Toda, Almira, bi bil otrok najin?« Pogledal jo je ostro in globoko kot sodnik in oči so zagorele v čudnem ognju.

Čez nekaj dni je prišla ženska v njeno hišo. Z regratovo korenino. Otroka pa radovedno: »Teta, ostanete pri nas? Boste šivali?«

»Da, pomagala bom mamic!«

Dan pozneje, v sončnem dopoldnevu, se je zgodilo. Ženska je bila tudi babica in je prerezala popkovino no-

vemu bitju. V zadnjem kotu kleti je Silvo pokopal novorojenčka. Da bi ne zvedela srenja, da bi ne metala kamenja na ugled mlade družine.

Dnevnik je sprejel novo, skrito vest in brisal oči razdvojeni Almiri.

XII.

»Umaknila se bova, Almira, za nekaj dni, tja do španske Andaluzije, da si opomoreš!«

Tiho je prikimala in notranji brazgotini se je vedno bolj oglašala zunanja otrdlina.

»Ne, to še pustim. Mogoče bom na morju vsaj nekoliko pozabila.«

Brstje dreves je že zadišalo okoli njunega doma in forzicija je že sprožila rumeno cvetoče roke.

Visoko, enajst tisoč metrov visoko, je brnela srebrna ptica. In nad belimi oblaki je kraljevalo prekrasno sonce.

»Glej, že sva nad Ljubljano in že sva nad Štajersko, polno gričev. Glej, tamle sva doma,« govori iz Silva.

»Da, tamle sta dva hriba, kdo ve in tamle je Vančev hrib,« govorijo njene trudne misli, in govori njeno ranjeno srce.

Potem je poletelo letalo čez srebrno lužo, se spustilo proti jugu, se spuščalo vse niže in niže in rahlo tresenje velikega trupa je oznanilo dotik koles na pisti, v južni Malagi. Še nekaj kilometrov in bus je zdrvel s potniki mimo sedmerih trdnjav, nekdanjih trdnjav, do zadnje, mesta ob zamorčevi obali, in sivega morja. Vsepovsod naokoli pa limonini grmi z rumenimi plodovi in kot drevesa velikimi božičnimi zvezdami.

»Poglej, Almira, ulica je posejana s pomarančami!«

Oči ne morejo verjeti. Koraki obeh, pa se že približujejo obali s sivim, rahlo razburkanim morjem.

»Do sem je pripeljal zamorec lepo Vido. Tudi zlata posoda ni utešila njenega hrepenenja po rodini. In jaz, tu, sredi južne bujnosti. Valčki, odnesite moj ljubeči pozdrav Levemu hribu. Odnosite ga!« Tako so sanjale njene misli. In glej, sonce je razlilo vso jarko svetlobo čez vodni nemir, ga pozlatilo in razburkalo Almirino notranjost.

»O, Bog, trpim! Ali res ni življenja brez trpljenja? Res ne?« Sonce pa se je kot zlato razlilo čez vso Andaluzijo.

»O, Bog, bom vzdržala?« sprašuje drugi jaz. »Bom vzdržala?« Skrivnostno pljuskanje vode ob obali in komaj opazen zdrs njene solze v neskončnost oceana.

Minevanje vsega je vedno v nastajanju novega, tega, kar lahko zleze iz prekletstva dogodkov, ali iz velike sreče, vedno gibljive v pozitivnih odnosih človeštva. Tako se je mladi par zopet vračal v domovino, sakralno lokacijo slovenskih pokrajin. Srebrna ptica je zopet orala jasnino veselja in Almirinim očem se je ob pogledu na zahajajoče sonce zbudil droban up.

»Saj bom premagala tudi to pot. Mali, pokopani črviček, jo je ponovno zbolel do kosti. «Bil je Vančev in bil je moj!« je tiho zasanjala.

Pri tem jo je nenadoma spreletelo, zagomazelo po vsem telesu. Le kako se je lahko odločila za Silva. Sama je bila pred toliko leti v študentski sobici velikega mesta. In prišel je on, Silvo. In se jo je dotaknil. Brez besede vzel. Zakričala je, stiskala nogi, in se naposled vdala. Kljub temu,

da je na njeni nočni omarici čakala usnjena denarnica za Vanča.

In potem še in še in še. In poroka in rojstvi. Krog življenja, s tirnico sredobežnosti.

»Ne, ne smem več tako misliti.«

Brniško letališče z ljubko gorenjsko pokrajino, je že zapelo v pozdrav. Spust je bil hiter. Komaj, komaj je vzdržala ta spust. Zameglilo se ji je pred očmi, vse je plesalo okrog nje v norem krogu. Nenadoma se je njena bit potopila v temo.

V sobici za prvo pomoč na letališču ji je kmalu odleglo. Njun avto je zdrvel zvečer, ob prižiganju zvezd na nebu, na Desni breg.

»Tako sem, do smrti utrujena, da bi spala,« je kot v polsnu govorila Silvu. Sedanjost se je zarotila proti njej, in preteklost jo je vedno znova pekla kot žerjavica. Žal ni mogla biti hodec po žerjavici ...

Čez nekaj dni jo je pregledala ginekologinja in ugotovila otrditve na dojki. Rentgen in preiskave so ugotovile raka.

Rak - noro tisočletje. Ozonska luknja se odpira. Reke bruhajo umazano brozgo. Pesticidi postajajo prijatelji človeštva. Samo da bo zemlja več rodila, samo da bo tehnologija tako izpopolnjena, da bo omogočala večjo lagodnost življenja človeka. Samo da ...

Koliko takih, samo da, se kot klin zadira v zdravje vsega. Nežno solatno bitje je napadeno, palme na Arabskem polotoku usihajo, ker jih votlijo črvički.

Moški umirajo zaradi raka na pljučih in prostati, ženske vseh starosti zaradi raka na dojki ... Le kaj bo, ko ne bo več najslajšega mleka dojenčku iz materinih prsi? Kakšen bo potem človek prihodnosti?

Apokaliptični jezdeci se bližajo človeku, ta pa zamahne z roko, in ne vidi, da je nebo črno, in ne vidi, da je sonce zaslepljujoče vroče in preti s požarom ...

»Saj sem ob pamet! Sedaj še dojka!« se je grenko izvilo iz Almirinih prsi.

Vse božje stvarstvo se je v tem hipu odelo v žalno obleko. Prostor pred hišo, okrašen z okrasnimi grmički, je potemnel in se spremenil v brezno brez konca.

»Ne, ni res! Ne more biti!« Tiplanke srca so se ustavile ob cvetočih obrazih obeh otrok.

Na mizi je ukazoval dopis za operacijo, ki je neizbežna kot noč in dan, zima in pomlad ...

»Vabimo vas, da se zglasite v torek dopoldne ob 8. uri v kliniki.« Diagnoza v latinščini. Ni je mogla prebrati. Le besedo »maligna« je prevedla z nagla, hitra.

Naslednje jutro je pozlatilo sonce Desni hrib, pozlatilo njeno hišo in vrt.

Mehanično, brez volje, so zahajali kosi perila v kovček ...

»Kako srečna sem še bila, ko sem zlagala perilo in obleko za oba v kovček. Za Andaluzijo. Za žarek upanja. In to jutro? In jutri?«

Tiho brni avto pred hišo.

»Naj se še pogledam v ogledalo.« Odgovori mi, ogledalo. Skrij trpko potezo, ki je splezala čez ves moj obraz.

»Marija!« je vzkliknila.

Vozilo zunaj je že trobilo, klicalo.

Vse najljubše koticke doma, dnevno, s cvetjem v vazi, otroško sobo, kjer je še dišalo po sladkih in toplih telesih otrok, veliko stensko uro, ki se je kot človek zdrznila in jih odmerila sedem, je objemalo njeno srce tako močno, da je čutila njegovo hitro utripanje.

»Zbogom, zbogom!« je ponovila.

V dobri uri sta že bila v kliniki. Izginila je pisanost ljudi, narave, in se oblekla v belino. Čudni občutki in naftalin, in aparati.

Silvo se je odtrgal od Almiri, ko je dobila posteljo.

»Almira«, je šinilo izpod očal kirurga.

»Diagnozo poznate. Odločite se: ali samo za izrez bule na dojki, ali pa za popolno odstranitev dojke. Več varnosti vam ponuja druga varianta.«

Kratek stik s kirurgovimi očmi. Kot led, ki zaboli.

»Ne, prvo prosim.«

Nočem brez dojke, hočem še živeti, se je mešalo v njeni notranjosti.

Voziček kot postelja je pridrsel do nje in že se je ob pomoči sester spustil v dvigalo, nadstropje nižje, v operacijsko dvorano.

Ob njej je še vedno čakala medicinska sestra in ji še vedno zatrjevala: »Vse bo še dobro!«

Vrata so se odprla in skupina operativcev si jo je ogledovala.

Od nekje so prinesli zeleno pogrinjalo, ki je nanjo vplivalo pomirjevalno. Pogrinjalo, prijetno toplo, je pokrilo njeno nago telo.

»Tako, Almira, kmalu boste šteli. Samo še injekcijo, ki ne bo bolela.« Vbrizg je bil kratek, skoraj neboleč.

»Tako, sedaj štejte!«

Almirine trepalnice so samohotno zlezle na oči.

»Štejte!«

»Ena, dve, tri ...« mavrične sanje, štiri, pet, Vanč in denarnica, šest, sedem, moja otroka, osem, Levi breg, de..., devet, deset ...«

»Še štejte!« Usta so ostala odprta, jezikova mišica je poskušala mleti, Almirine oči se še obračajo v REM.

Nato le še njeno dihanje, bolj umirjeno in hitrejše ...
»Sestra, vodo! Sestra, rokavice in razkužilo! Sestra, skalpel!«

Samo minuto, dve, in že se je zarezal v mehko Almirino dojko.

Čas, kot da se je ustavil ob sosedovi postelji, kjer je mlada žena morala pustiti obe dojki ...

Čez dobri dve uri je čas ponovno stekel dalje. Almira je široko odprla oči in prosila vode.

»Žejna sem, neznansko žejna!« se je opletal njen jezik.

»Ne, ne bom klonila! Marija, pomagaj mi!«

Zaprta je oči in zasanjala. Pod arkadami cerkve se srečata z Vančem. In na mahu. »Denarnica, še čakaš? Vanč, še čakaš na droben spomin?« Vprašanja so prepredle vijoličaste in zlate meglice.

Ponovno se je prebudila in svet okoli nje je čepel v belini. Pomirjevalno, skoraj groteskno, grozljivo ... »Kako bom srečna, ko se izvijem iz mrtve beline!« si je šepetala. »Kako bom srečna!«

XIII.

Dnevnik, saj res, tu si! Zopet ti moram zaupati. Odkrila ti bom. Življenje me je že skoraj strlo. Kot da sem med mlinskima kamnoma. Ne bi smela dovoliti abortusa, izgubiti otročička, ki ga še ljubim, Vančkovega otroka. O bog! In sedaj še kazen za vse. Kaj je rak res kazen? Ne, ni! Vztrajam, hočem še živeti, živeti!«

Omahnila je mlada glava in zasnula v prepovedani svet. Dnevnik je zlezal na tla in list se je obrnil, na zadnjo stran. Nekaj je zaropotalo, odjeknilo, zakričalo z vso silo.

Pred hišo je obstal avto. Silvo. Hitrih korakov k njej.

»Spi, eh, revica«, se je oglasilo v njem.

Glej, na tleh pred posteljo knjiga s črnimi platnicami. Skloni se, tedaj pa se nenadoma odprejo njene velike plašne in zelenkaste oči, ki so zažarele na belih licih.

»Ne, Silvo, ne! Nimaš pravice! To je moje, samo moje. Pusti mi mojo dušo, pusti! Ne! Ne! Ne! Prosim, pusti moje!!«

»Prosim, pusti, pusti!

Prosim, prosim!!!«

Krik je zaplesal po sobi z vso silo. In se odbijal od oken in vrat. In se spreminjal v grozečo, rdečkasto meglo, ki je kot fantom pritiskala k tlom.

»Prosim, Silvo, pusti moje, moje!«

Rdečkasta megla se je kot šal ovila okrog njenega mrtvaškega lica, in ga spremenila v škrlat.

Nato sta odreveneli roki in veke so, vse trepetajoče, zaprle njene oči.

»Izgubila sem kotiček, izgubila varno sem zavetje. Vrata so se trdo zaprla. Komu naj še sedaj, sedaj ...«

Lomile so se veje visokega drevesa v viharju, in ga popolnoma oklestile.

»Življenje je le igra, igra človeka s človekom in zvezdami. Sedaj se je morala utrgati še ta zadnja nit. Ni je več in ni več luči v jutrišnji dan ...«

Še enkrat trudno odpre oči, in belina leze na njen obraz.

»Silvo, pusti moje, pusti!!«

V njegovih kotičkih ust pritajeno čepi ironija in ljubosumje.

»O, Bog!«

Koraki velike sile njene duše so obstali in se spuščali navzdol.

Silvo je dvignil dnevnik visoko k sončnemu oknu in preletel prve in vse naslednje skrivne niti njenega življenja: Vanč, njegov otrok, in zopet Vanč, in Silvovo hotenje, in denarnica na njeni nočni omarici, in Vanč. In ves Levi breg.

Dnevnik se je za Almiro trdo zaprl, zaklenil. Zaprla je oči, in se odrekala vsemu. Mož v belem in sestre v belem, so prihajali vsak dan. Z zdravili in uspravali, z morfijem.

Zbudi se iz prevaranega sna Almira in takrat prosi Boga za milost in rešitev iz svojega pekla.

In kadar so stoterno podivjale celice, takrat je stokala od bolečin. Takrat si je želela, da umre. A varljiva injekcija je nadaljevala zadnje niti mladega življenja. Še se je osvestila, hotela poiskati dnevnik in ga raztrgati, da ne bo spomina. Da ga ne bodo onečastili najbližji. Zbolelo jo je, kot da se ji je zadrln trn v meso, ko se je spomnila vseh resnic, spominov svojega življenja.

»Marija!« je komaj še zadrhtelo iz njenih globin. »Saj ne bom umrla, nočem, hočem še živeti. Ne, nočem več - noočem!« Spomnila se je Matejevega evangelija o spreobrnjenju, in verjela je, da bo prešla očiščena v večnost.

Bilo je jesensko jutro, z belimi meglicami na modri neba, in s porjavelim listjem, ki je šelestelo ob njenem oknu.

Otroka in Silvo so božali njen blede obraz. Poln srag in temnih senc pred očmi. Lovila je sapo, trikrat globoko in vse bolj počasi.

»Moji vsi, ostanite dobri. Težko ...« Nekoč tako sijajne, svetle in zelene oči, so se zazrle v modrino, tja, k soncu. In popolnoma obstale. Smrt je vstopila. V njene široko odprte oči.

Velika voščenska je priromala iz predala in plamen se je igral v osteklelih okencih mlade žene.

Njeno truplo je postajalo zimsko, silno težko, z vso bledico in rdečimi progami.

»Milena, pohiti, k sosedi! Telefoniraj zdravniku in duhovniku. Pohiti!«

Milena se ni mogla utrpati od mamine roke, ki je še topla ležala v njenih rokah.

»Telefon, da, kje si slušalka?« Zgrabila je leseni svečnik, in se pri vratih obrnila. Ne, ne more vstran. Teh nekaj minut tišine.

»Zdaj ne bom mogla več ... nič več. Prejšnjo soboto sva pili kavo in sanjali o pomladi, in rožah in ...«

Solza je zdrsnila na njena lica in na mamino roko.

Mož v belem je že tu in zenice mame ne ubogajo več njegovih gibov roke. Zvonček je prizvončkljal v tiho sobo in duhovnikova roka je mazilila usta in čelo in oči in ušesa.

Almirino mrtvo telo je z vso težo ostalo v leseni krsti. Sosede pa so umile njeno telo in ga ogrnile v črno praznično obleko, tisto, ki jo je imela Almira najraje, in je v njej obiskovala vse, njej najljubše poti v življenju ...

»Kaj vse bi dala, če bi lahko vsem mojim sporočila, kako lahkotna sem in kako srečna v tem oranžnem carstvu višin. Ob meni je moj pokojni oče, mojih oči in mojih čutenj.« Svetla meglica, odmikajoči se telesnosti, trpljenju, tudi dnevniku.

»Koliko rdečih rož, koliko solza tu, v domu mrtvih, večnih ...« Vrata, do danes tako intimnega prostora Almirine hiše, so široko odprta.

In sosedje prihajajo in na ustnicah vseh je tihi: »Psst ... Še je njena duša tu. Ne motimo! O mrtvih se govori samo dobro!«

Že sobotno popoldne so pogrebci mrliškega zavoda, vsi v črnem in v belih rokavicah, odnesli njeno truplo v furgon z zatemnjenimi stekli. In potem je umetni ogenj obliznil truplo in ga spremenil v pepel ...

Silvo se spominja prometne nesreče pred leti. Na železniški progi je bilo. Razteleseno telo. Krvava srajca. Na bruhanje mu je šlo tedaj.

Kdo ve, zakaj, toda spomin se je odprl z dolgimi, objemajoči rokami, v tiste čisto otroške dni.

»Vsako jutro je bila moja prva dolžnost krmiti zajčke. Enajst mladih je čepelo tam, v kotu hleva. Enajst in velika činčila, zajkla s povešenimi ušesi. Vsako jutro sem jih štel: enajst.

Bil je prvi jesenski dan. Z rjavečim listjem in travo. Komaj se je nasmejalo sonce, že sem odhitel v zajčnik. V štettje zajčkov. Deset, deset, nič več. Tam, v kotu, leži negibno, s stegnjenimi nogami, čisto beli zajček.

Krik iz grla: »Zajček! Ati, zajček!«

Velike črne oči zajčka so se ovile v stekleno zaveso.

»Ati, zajček!« sem zakričal, in nič več.

»Veš, sinko, umirajo živali, in umirajo - ljudje«, de oče in njegove roke zgrabijo zadnje noge zajčka, ga odnesejo in pokopljejo v zemljo poleg gnojišča.

»Bojmo se kuge, Silvo! Takrat bodo umrli vsi!«

»Umrli vsi?« se sprašujem, in nekaj joku podobnega, je sililo navzgor, tja do grla. Z rokami sem skril oči ...

Da bi nikoli ne bilo teh trenutkov. Ne morem jih opisati. Ne morem dvigniti roke, ne morem se jokati, smejati, govoriti. Kot da se je name zvalila težka gosta gmota in me stiskala k tlom. Kot da je gosta tema zagrnila tla.

Zdi se, da je nad mano in nad njo tiho šepetalo, kot bi prosilo in molilo. Zdi se, da se odmikajo vse zemske, ničeve stvari, kot jesenska burja, dalje. Kot žalobna igra, polna ne-

pojmljivega slovesa! Zdaj si tu - in jutri te ni več. In ko pade sneg, zabriše sneg ta spomin.

Sneg gre, glej, zunaj sneg gre - elegija življenja.

Miza je težko zaškripala in oknice so zacingljale. Še celo ura z dolgim nihalom in zvončkoma je rezko oddrdrala deveto in nič več. In nič več.

XIV.

Levi vrh se je v vsej grozotnosti zamajal. Vanč se je v istem trenutku, ob devetih, zgrabil za prsi. Srce mu je hotelo raznesti.

»Kako sem le mogel?« se sprašuje to jutro - in vse dni.

Stopa v odmirajočo jesensko ravan. In med borovci v ozadju se prismehlja ona Almira. In se privije k njemu pustna šema - Almira. In zopet zeleni mah in ona, Almira.

»Laže mi bo tako, da bom Kurent, veseljak«, si de in stopnice v vinsko klet se spreminjajo v vsakodnevno vabo.

»Hja, Kurent! Pa zopet iščem pot ... Ne, ni je več.«

»Iščem pot ...«

Zopet je steklo vino po grlu. Sesedel se je zunaj, ob hiši, na panj jablane, dolga leta zelene in cvetoče in polne rdečih plodov.

»Kot ta panj ... odrezan od vsega. Le kje so plodovi, plodovi?«

Okrog Vanča je vela hladna in gosta jesenska megla.

»Kak bojzljivec. Pa si nisem upal priznati Anici, da ljubim ono drugo z Desnega.«

»Zakaj si nisi upal? Nikoli nisi segel vase, v globine svoje duše. Da bi zakričal in se izdivjal kot ranjena zverina. Še zverina nisi bil. Vedno si obmolčal kot grob. In kolesje časa se je obračalo in te povozilo, Vanč. Zakaj nisi odprl vrat v svet, da bi te sprejeli? Vem, nisi hotel biti Poncij Pilat in si umivati rok za druge. Molčal si kot grob. In le takrat,

kadar so oči ugledale mehko, njeno in njuno telo, si se nagonsko zdramil.«

»Ne, nočem biti povožen. Nočem, da bi za menoj kazali in se mi smejali.« Pot je zdrdrala po ravni cesti v sivi jesenski dan. Zaplesala je okrog njega ravna cesta v divjem ritmu in se ob tekoči tolažbi še hitreje zavrtela ...

»Eh, kot takrat na gostovanju, takrat, ko sem komaj ujel napev: »Kadar boš na rajžo šel, pridi mi povedat!« Kot da se je utrgala viža in se je spustila črna vrana v ta jesenski dan. In rjavi listi so zaplesali v rumeni zrak in prekrivali omahujočo in dvigajočo Vančevo postavo tam, v neposredni bližini črne jame ...

Nekega zimskega dne ga je žena Anica odkrila čisto trdega, polzmrzlega ob gnojnični jami.

XV.

Ta prekleti svet, pa vendar sem. In nekaj imam. Nekaj ženinega ... Nina, hoj, Nina, joj ... Saj ne bledem. Tu je, pred menoj. Angelski obraz in moje oči, in sneg sta tu pred menoj ...

»Adijo, senožet!« je dejala hči Nina. In se poslovila. Iz srednje šole v Ljubljano, za veterino.

»Ati, prosim, prosim, moram v mesto«, je dejala v jeseni, in če bo prav, se bom vrnila tja, v Dolino, in plezala na Hrib.«

»Ati, prav gotovo ...«

Odšla je. Za njo je biologija, anatomija, kemija, in kaj še vse. Prevzel jo je mestni svet in njenemu razburkanemu valovanju se je v prostem času vsa predala. Toda hotela je v svet. Videti ves svet!!

Na fakulteti za ekonomijo jo je srečal on, visoki lepotec. Z zobmi, biseri, sodobno kratko pričesko svetlih las, z zlatim uhanom v levi mečici ušesa in z besedami kot med. »Joj, kako boli!« Zatrerala se je vanj, se mu predala, kdo ve, koliko stokrat že. »Trapa, kot jaz, kot jaz ...« Pred hotelom Slon ga je čakala tisti marčevski večer, on pa zopet z drugo. Vedno znova z drugo ...

»Kako bi ji rad pomagal jaz, oče, kako rad ... Kako rad bi ji pomagal!«

Že je večer, in na visokem nebu zlata črta. »Eh, kaj res? Saj leti ona, sedaj stevardesa, s svojim dragim, tja, na rajski otok Bali.

»Nina, me ne slišiš, Nina, da izgubim še tebe, mene.
Nina, Niiina!«

Glej, saj res! Zlata črta se je podvojila, potrojila. Vsa polna zlata - in hrumenja motorjev in mežikanja zelenih in rdečih luči.

Glej spušča se letalo kot angel z neba. Spušča se vse niže in niže. In srebrna ptica je že blizu dreves. »Nina, Nina!!« Njene krotke, črne oči, se smehljajo in veter brni kot za stavo.

»Nina, naj ti povem, Nina. Poglej mojo pot, ki ni bila prava. Nina, izberi si drugo, tisto, ki ne vara.«

Letalo je skoraj pri tleh. S srebrnimi prsti se dotakne hiše na hribu in dreves, polnih golih vej. Dotakne se Vančevih belih lic in osteklelih zenic. Nato nenadoma, v velikem loku in strmo proti soncu odleti. Da zažarijo srebrne peruti v zlate - in hitijo, hitijo dalje proti zahodu.

V tihi jesenski dan je počilo, in nehalo biti. Človekovo srce - velika uganka. Nepotešeno.

S toploto, ki jo je podaril njej.

S strahom, da se tudi Nina ne zbudi.

Z zavestjo, da je on Vanč, brez krivde kriv.

Tako je vkodirano v genih.

Tako je usojeno njemu, in vsem.

Zlata pot se je razbila, in modro nebo potemnelo. In njegova zadnja ptica v obupu išče dalje.

XVI.

Silvo se otresa vsega. Sneg drsi z veje in že je ponovno pomlad. Jutranja zora za zavesami je težka in dušča. Kot mora, ki stiska in tlači in davi.

»Milena, že zopet odhajaš v veliko mesto?«

»Moram, ati, tam si snujem svoj dom ...« Kot magneta so se spojile njune oči za trenutek. Vrata so se zaprla in goli stebri in drogovi in ceste in stene stiskajo njegovo intimo. Najraje bi se pogreznil sedaj v ta, nastajajoči, rumeni dan. Čeprav se zunaj že oglašča skrivnostno, tiho, novo prebujenje.

Najraje bi se ...

Čuti praznino velikanske hale, s tišino strojev, in z etrom, ki se tuj vrača.

Hala, polna modernih CNC strojev. Cviljenje in žaganje in umirjeni hrup. Sveder stroja se namaka v olju.

»Silvo, zopet se začinja dan. Zopet toliko obratov. Toliko novih strojnih delov, novih orodij«, pritakne, zjutraj, pred kavico, plečati Dušan.

»Ne, moramo, tudi danes moramo zaokrožiti normo!« odgovori Silvo. Vesel nasmeh se prelije od računalniškega merila do rožnatih ženskih lic iz prvega stroja, ki že ječi.

»Kako rad imam to življenje! Po traku ti prileze oblikovano orodje. In z njim nove pobude, nova ustvarjalna energija ...«

»Kako rad imam to življenje!« de tiho zase Silvo v dopoldanski čas.

In tako vse dneve in mesece in leta, dokler ... Dokler ne potečejo leta in si nekega dne tam, kjer te še pes ne povoha. Tako, sedaj dojame to praznino velikanske hale in kliče stotero lic in rok, ki jih ni več.

»Nočem več razmišljati o tem. Ne!« Melanholična misel pleza čez obraz. »Nočem več!« ponavlja.

»Ne, ne smem zdrkniti v nič, v pokrajino, ki je ni. Preveč je črna.« Čudno se je spačil obraz v grozotnost bivanja in nehanja in s poraščenih lic, udrtih, se je plazila melanholija.

»Peter, da, Peter, si še doma. Pohiti! Šola ne čaka!«

»O, bom, moram, prav hitro. Vem, vlak ne čaka.« Objel je Silvov pogled mlado telo z gostimi in skuštranimi lasmi in zelenimi očmi, prav takšnimi, kot jih je imela Almira. Čutil je, kako mu je, čisto pritajeno, zadrhtelo srce in izvilo komaj spoznavno ljubečo nit.

Dolgo strmi za odhajajočim Petrom, in ustnice zamoljajo: »Prekletó življenje, več cest, več poti in malo pravih! Ne, moram vztrajati, moram!«

Jutro ga je potegnilo v vedno bolj rumeni krog. »Moram premagati vse to!«

Stopinje so se oddaljevale in preraščale v hitri tek okrog ribnika in zdrvele na rokometno igrišče. Ozrl se je v mrežo. Praznina. Ne, ne mara je več videti. Čutil je njene ustnice na svojih, in zdele so se mu tako mastne in tako ogabne.

In zopet hitri tek. Tek. Kot Špartanci. Za ohranitev kondicije. Čas, le kakšen čas. Dogodki, veliko dogodkov, je izpolnilo brazde na mladem čelu. Kot da se je odprlo požrešno brezno in z demonsko silo ubilo vse sanje.

V njuno spalnico sili bela mraznica in veliko okno je nemo in ura je nema. Miza ne spregovori. Sonce se ne zasmeji.

»Pa vem, da moram vstati!« Desna roka grabi v prazno. Njen parfum se skriva v kristalasti steklenički. Njun parfum. Še misel se je umaknila in se razgubila v belih stenah.

»Ne, moram!«

Stol zaropče, voda se cedi v umivalnik. Nemi predmeti vse naokoli so začarani v hladno sivino.

Nekaj dihalnih vaj in že je ob večno živi reki. Nenehno klokotajo valovi, čisto sivi, skoraj črni, ne gledajo ne levo in ne desno in drvijó dalje. Kdo ve, kako dolgo bodo hiteli do morja gladin.

Siva reka, sivi obup, silita vanj, sta Scila in Karibda. Saj je nemogoče, nenadoma ostati tako sam ...

Otipa si roke, otipa noge. Skoraj je zdrsnila zavest v brezno obupa. Seže v rahlo, sivo brado in poskuša izdreti dlako. Av, ne gre! Še je bolečina!

Tako sam s seboj, stopa ob reki navzgor in navzdol - in zopet navzgor. »Kje si, čas mladosti, strasti in hrepenjenja?«

»Pa čez trideset let tako sam, z žalostno sivo reko?« Voda žubori dalje, listje in lahkotne zelenkaste mušice se

dvigujejo v lokih in padajo v valovje. »Ne, ne bo te več!« odzvanja. Tvoj vzpon in pad je pad mušic.

Kot sneg, ki zamete v globoki zimi vse poti. Vse. Spomlad jih spet razkrije, in vse kot čudež ozeleni. A ti? A ti? Še tista pot na nagrobnem kamnu obledi ...

Ljudje bodo tu in tam še govorili, da je živel neki Silvo, nezvest sebi in nezvesti ženi in njune vijugaste poti se niso nikoli izravnale.

»Silvo!« plane iz njega. »Silvo, kaj sanjariš? V prah te spremenijo in pepel ...«

»Ne, odmikam se lokomotivi, ki meri vame. Še odskočim!« In že je zopet ob tekoči reki, in misli tečejo dalje -v nedogled.

»Kje so leta srednje šole? Marx in materializem in dialektika. Nove kvalitete v njej. Darwinova paleontologija in novi dokazi za razvoj vrst. Psihologinja je v razredu s pritajenim strahom omenila Junga. Literatura pa bežno pritaknila danskega filozofa Kierkegaarda in Boga in človeka, ki Boga ne spozna, čeprav ga prizna. Da, tu začenjam razumeti človeka, ki ni črednik, je individuum.«

V sivino dneva se pred njim izlušči dolgi, črni učitelj, ki je vedno znova kot bič vrtel Engelsove besede, da je vera opij za ljudi. In gorje tistim, ki bi hoteli prestopiti prag svetišča, kot Cezar - Rubikon ... »Ne, ptice zbegane in plašne, stojte!«

Stopinje so se obračale proti domu. In iz te sivine dneva in davnine so se kot zlati bliski oglasili iz mlade duše in jih zopet hranili zase in za težke čase. Tudi tiste o boži-

ču, Almirinih darilcih, Milenci in Petru in blestečih svečkah božičnega drevesa.

»Saj malo sem pregnal tesnobo v prsih.«

Stopinje so se obračale in vtisnile pečat mehki zemlji. Že bo roka zopet zgrabila hladno kljuko. Prsti rok drhtijo, kot da jih je mraz ovil v ledene rože.

»Ne, moram še živeti, moram!« Roka je spustila kljuko.

Pred oknom dnevne je razkazovalo gole roke veliko drevo, hruška. Milenca jo je vedno klicala: »Hruška debeluška. Buška!« Kako tudi ne, saj je vsako leto ponudila slastne hruške.

Poleti je nenadoma završalo. Huda ura in bila je plat zvona. Po vsej Evropi je završalo, udarilo, oklestilo drevesa in reke so izbruhnile rumene, kalne naplavine: bruna, kole, plastične posode, zelene grme in drevesa.

Tudi hruške se je dotaknilo in in jo polomilo ... »Kot ta hruška ... Da, spomladi si zaliže rane, ozeleni in zacveti.« Čez čelo Silva je hušknila temna senca ...

»Ne, moram še živeti in prižgati sto lučk na njen grob. Vsako leto deset, pisanih, kot onih, na drevesu, visečem izpod stropa.

Zopet se je spustila bela zima. In zopet je bil božič. Iz vseh domov Desnega brega so se razkazovali praznični adventni venci. Z rdečimi jagodami in trakovi in dišečimi vejicami jelk.

»Silvo, kje si? Ali je že minil notranje radosti čas? Saj veš, Almira je okrasila z otrokoma jelko in na božični večer je dišalo po kadilu in domačijo ovilo v zlat papir.

»Se spomniš Silvo? Almira je prižgala svečke, otroka sta čakala, in ko si prišel ti, je vse tri obdarovala.«

Nekje iz kasete se je oglasilo: Pastirci vi, kaj se vam zdi, ste kaj slišali? Veseli glas gre dol do nas, nebes veseli glas.

Da, spomni se trenutkov večera. Almirin obraz je žarel in iz vedno skrivnostnih, zelenih oči, je sijala mehko in otožnost.

»Tudi zate, Silvo, je Božiček nosil ...« Velik paket, poln drobnih, bleščečih daril: manšetnih gumbov, srebrne sponke za zaveznico in francoskega parfuma.

»Oči, za praznik in srečno Novo!« je dahnila. Zadnji božič. Zadnji sneg. Zadnja pravljica življenja. In potem še: Sveta noč, blažena noč.

Njegovi niso kdove kaj verovali in ne praznovali. Silvu pa se je vendar zdelo, da je vsaj za ta praznik pregnal vse večje, vse nevidne, negativne ptice.

Kot da ga je oblila nežno topla voda reke, oceanov, se je prilepil vanj, globoko v dušo ta večer.

Zopet je v stari rani.

Drevesce v dnevni zaspano dremlje. Lučke ne gorijo. Okna ne spregovorijo. Tiktak stenske ure se ustavi ob dvanajsti. »Kot da se mi zadira oko krokarja v srčno stran.«

Ne, ni res. Čuti, kako se lopata zasadi v kletno ilovico in zagrebe nedonošenega mrliča. Prižge se svečka. Z velikim plamenom. Ne, ne more biti ... In sliši njene tihe vzdihne, porošene prošnje: »Ne, Silvo, tako se bojim, nočem!« Plamen sveče se je dvigoval, razrasel in razganjal pošastne sence.

Ne, sence, pustite me, nočem, nočem še!« Ogenj se razrašča, čisti, uničuje. »Ne, nočem še!«

Menda je že bila rumena zarja. Na belem snegu, v bližini doma, so se oglašale prepelice. Nad razpelom pa je še brlela sveča, za božično noč, noč in dan.

Ne, še brli sveča in zopet se zavesa večja in odpira in zagorijo sveče, barvne sveče, v roso tega deštva.

Ko so se vračali vsi strici in najmlajši brat iz klasične v mestu ob Dravi; in drugi brat učitelj, in tretji brat, strojni tehnik in četrti brat, uradnik, in peti, šesti. Vsi so se zgrnili ob materi kot piščanci ob topli koklji. In vsi z mislimi vodili dišeč večer. In do tistega trenutka, ko se je mama prekrižala za sveti večer in je iz gramofona zadonela Sveta noč, je plaval v majhni sobi z jelko, visečo izpod stropa, blag pokoj. Še zvezde zunaj so mirovale.

Mladeniški obrazi pa so obdržali ponosno krinko časa, in se niso vdali. Še križ je komaj in sramežljivo spolzel preko lic. Tudi mama je bila z rosnimi očmi zaverovana v otroštva dni.

Tako so čemeli bratje v sladkobnem dimu cigaret in kadila. In uvrščali besede po patriarhalnem redu: najstarejši je prvi, in potem vsi drugi.

»Zdaj smo prvi mi v industriji težkih strojev. Samo mi!«

»Kaj vi! In mi, ki vzgajamo za svetle nove dni!«

»Ne bodi važen, daj ...«

Zvrnili so se vsi kozarci hkrati in silili v opoj.

»Ali veš zakaj, zakaj so ti sive?«

»Vsak osel ve, a ti ...«

Smeh, preveč smeha. In trde besede in beg od ognjišča in materine solze. V praznično noč.

Peter, daj no, in Milan, daj no, in Silvo ... Najstarejši trešči poln kozarec vina z vso silo ob tla. Njegove oči se razširijo in prižgejo v rdeči luči. Plemenski gon samca se je nezavedno sprostil in prsti so se stisnili v pest, da bi ... da bi ...

Razrastel se je strahotni ogenj in telo sprožil vznak in že je hotel planiti v brata, da bi mu v ogroženosti vrnil tisto za sivo oslovo dlako.

In ni se zgodilo. Solze matere so prevpile vse, in za trenutek zravnale vse ...

Na Silvovi mizi brli bela sveča. S slabim komaj zaznavnim plamenom. Ozadje so pošastne temne sence v dnevni. Zunaj neusmiljeno pokajo petarde. Le urin kazalec nenehno sili dalje. Tisoč misli se je zvalo v Silvov klobčič. Tisoč misli.

»Almira, kje si, Almira?« izzveneva v pozni noči.

Tik tak tik tak tik tak - mehanizem in čas in človek.

»Kaj bi, če bi ne bilo te luči?«

Kako sem nekoč strmел v reko in čakal, in se veselil, da se obrnejo ribe na hrbet, in se posvetijo kot srebro, in kamen ... Ne, saj ni še amen. Nočem tega!«

In zopet gluhe stene in parket in vaze, slike in zavese ... Naj se vrnem v leta? Ne, nočem! Ali naj popuščam in odpuščam? Ne! Da! Ne! Da!

Zasvetilo se je od nekod, tako svetlo in mavrično ...

»Ne, ne morem več ... Saj res, plamen še gori tam spodaj, za novorojenčka. Plamen tu in plamen tam ... Dovolj, utrujen sem!

»Milenca, pridi, pridi!«

Črn odjek ptice iz črne teme.

Zavesa se je zagrnila in davna slika omedlela. Že pred leti je pobralo najstarejšega in potem še mamu ... in dva sina.

Ponovno sliši prepelice in zategli kriki dramijo zaspáno jutro. Silvo pa ne more spati. Vse je prešlo kot kalna voda, in ostal je goli, goli kamen. In kaj bi dal, da bi se zopet vse vrnilo: Almira, in mrtvorojenec, in božični večer z mamu in brati, vsemi brati. Le kaj bi dal? Eh, nekaj je še ... Mrtve črke. Vedno znova oživijo, se pogovorijo z njim, Silvom, ki jih ni nikoli hotel najti.

Potem, potem naslednji dan, pred Novim letom, odvali tri težke kamne, in prebira Almirine neuresničene sanje. Prebere jih s starčevsko modrostjo, potem, ko je nebo popolnoma čisto in je v njem prevladovalo tretje oko, tretja, modra čakra.

»Veš, rada bi prebrala mamin Dnevnik!« de Milena.

»Oče, rad bi prebral mamin Dnevnik!« ponovi Peter.

»Mamin Dnevnik?«

Plulo je morje, razburkano morje, v tisočih valih, temnozelenih, nepremagljivih. Plulo je morje in izginevalo v dalji.

Ne, Dnevnik, ostani zaprt! Boš tudi pozabljen?
Ura je tiho tiktakala dalje v polnoč, v novoletno noč.

Knjižnica Velenje

Vinko Šmajš
SKRITI DNEVNIK

Zbirka Droben list

Za založbo
Vlado Vrbič

Oblikovanje in prelom
Peter Stanislav Hafner

Natisnil
Gorenje IPC
Program Grafika

Naklada 300 izvodov

V Velenju, 2007



Vinko Šmajš

Rodil sem se v rakovem znamenju 11. julija 1924 v Parižljah pri Braslovčah. Trdim, da je ta rojstni kraj najlepši na svetu. Zato ni čudno, če so skoraj vse zgodbe zrasle prav tu. V svoji materi, preprosti ženi, ki je rada pisala še bolj preproste zgodbe: govore, pisma in drugo, sem videl vzor za pisanje. Še posebej me je ob zgodbah, ki sem jih objavljajal v reviji Otrok in družina, spodbujala slovenska pisateljica, Branka Jurca. Sporočila mi je: »Talent imate, pišite!« Tako so se dolga leta rojevale zgodbe, raztresene v časopisih, velenjskem literarnem listu Hotenja in drugje. Danes živim in delam v Velenju. Še vedno sem v predsedstvu Zveze kulturnih društev Šaleške doline in predavatelj v kroških Univerze za tretje življensko obdobje.

In končno bo zagledala rojstni dan tudi zgodba Skriti dnevnik. Nastajala je pred desetimi leti. Sledi počivnja rokopisa so v obliki (poglavja) in romantičnosti vsebine.

Upam, da bodo bralci knjigo sprejeli in odkrivali njeno fiktivnost, pa tudi resnico zgodbe.

avtor

KNJIŽNICA
KNJIŽNICA VELENJE

